

KANDIDATUPPSATS
EUROPAPROGRAMMET

ESF-projektet "Kvinnokraft"

En kvalitativ studie om nyckelaktörers uppfattningar om hinder för integration och projekt för somaliska kvinnor

Författare: Aldina Radoncic
Handledare: Andrea Spehar
HT 2012

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Compared to all existing ethnic groups in Sweden, the integration of Somali women has failed the most within the aspect of employment. This bachelor's thesis investigates the obstacles in the integration of Somali women by focusing on one case, a project named "Kvinnokraft", partly financed by the European Socialfund.

By interviewing eight key actors, opinions about obstacles in the project have been identified. A theoretical framework that incorporates integration, project research, multi-level governance and intersectionality contributes to explaining difficulties in integrating Somali women.

The empirical findings show that there are individual, social and institutional holdbacks. Stereotypical perceptions were common amongst officials, which contributes to a creation of an inferior position in the structures of the society for Somali women. Also, multi-level governance showed that institutional holdbacks were due to changes caused by increasing collaboration of the European Union and municipalities through ESF-projects.

Key words: Somali women, integration, project, European Socialfund, key actors, qualitative interview study.

Nyckelord: Somaliska kvinnor, integration, projekt, Europeiska Socialfonden, nyckelaktörer, kvalitativ intervjustudie.

Titel: ESF-projektet "Kvinnokraft": en kvalitativ studie om nyckelaktörers uppfattningar om hinder för integration och projekt för somaliska kvinnor

Författare: Aldina Radoncic

Handledare: Andrea Spehar

Termin: HT 2012

Antal ord: 11 659

Innehållsförteckning

1. Varför studera "Kvinnokraft" med fokus på somaliska kvinnor?	5
2. Tidigare forskning och teori.....	6
2.1 Val av forskning	6
2.2 Sociala och individuella faktorer	7
2.3 Intersektionalitet.....	8
2.4 Institutionella faktorer	9
2.5 Flernivåstyre	10
2.6 Utvärderingen av Kvinnokraft	10
2.7 Integrations- eller projekthinder?	11
3. Preciserat syfte och frågeställning	12
4. Metod och material.....	13
4.1 Kvalitativa samtalsintervjuer	13
4.2 Urval och respondenter.....	13
4.3 Genomförandet av intervjuer och intervjuguide	14
4.4 Analytiskt instrument	15
4.5 Kriterier för slutsatsdragning.....	17
4.6 Validitet	17
4.7 Reliabilitet och objektivitet	17
4.8 Forskningsetik.....	18
5. Resultat och analys.....	18
5.1 Resultat i analyschema	19
5.2 Analys	20
5.2.1 Vilka sociala och individuella hinder har uppstått i Kvinnokraft och vad beror de på?	20
5.2.2 Vilka institutionella hinder har uppstått i projektet och vad beror de på?.....	26
6. Slutsatser och diskussion.....	31
6.1 Slutsats	31
6.1.1 Vilka integrations- och projekthinder är påtagliga i projektet Kvinnokraft enligt nyckelaktörers uppfattningar?	31
6.1.2 Vilka är orsakerna till dessa hinder enligt nyckelaktörerna?	32
6.2 Diskussion.....	34
6.3 Vidare forskning	34
7. Sammanfattning	35

8.	Käll- & litteraturförteckning	36
8.1	Tryckta källor	36
8.2	Otryckta källor	37
8.3	Bilaga 1. Intervjuinbjudan via mejl	39
8.4	Bilaga 2. Intervjuguide	39

1. Varför studera "Kvinnokraft" med fokus på somaliska kvinnor?

Sverige är ett av de EU-länder som skiljer sig starkt från övriga medlemsländer. Medan den Europeiska unionen har varit på gränsen till en ekonomisk lågkonjunktur sedan slutet av år 2011 har Sverige haft en blomstrande ekonomisk tillväxt med en hög sysselsättningsgrad (Europeiska Socialfonden, 2012a, 2012b). Trots landets fördelaktiga ekonomiska ställning släpar delar av arbetsmarknaden efter. Förvärvsfrekvensen för tredjelandsmedborgare ligger under EU-genomsnittet och utlandsfödda kvinnor utgör den grupp med svagast ställning på arbetsmarknaden (Europeiska Socialfonden, 2012b).

Det existerar en samhällsgrupp för vilka den svenska integrationspolitiken har misslyckats som mest, nämligen individer med somalisk härkomst. Denna samhällsgrupp utgör också den största asylsökande gruppen (Carlson, Magnusson, Rönnqvist, 2012: 25-26; Hermansson, 2012, 4 maj). Förutom att somalier uppvisar den svagaste arbetsmarknadsanknytningen vad gäller sysselsättning är arbetslösheten bland dem stor. Idag är sysselsättningsgraden för somalier låg och ligger på ungefär tjugo procent. Andelen somalier som är sysselsatta relativt den totala somaliska befolkningen i Sverige visar på en negativ sysselsättningstendens. Detta gäller i synnerhet kvinnor vars sysselsättning ligger på 18,4 procent till skillnad från männens sysselsättning på 27,7 procent (Carlson, Magnusson, Rönnqvist, 2012: 25-26).

Att sysselsättningsgraden visar på en negativ tendens, särskilt för somaliska kvinnor, har skapat en stor oro för Göteborgs stad. Under åren 2012 och 2013 väntas den somaliska anhöriginvandringen öka kraftigt. Göteborg är den stad i Sverige som väntas ta emot flest anhöriginvandrare vilket ställer höga krav på staden. Anhöriginvandringen riskerar att öka svårigheterna i att integrera somalier på den svenska arbetsmarknaden då 90 procent har anhöriga som bor i de redan segregerade områdena: Angered, Östra Göteborg och Västra Hisingen, där arbetslösheten är hög (Lönner, 2012, 30 oktober; Statistiska centralbyrån, 2009). I Göteborg väntas somaliska kvinnor påverkas värst. Dels för att sysselsättningen är betydligt lägre bland kvinnorna och dels för att kvinnorna är den målgrupp bland de långvarigt beroende¹ av försörjningsstöd där ingen ökning av egenförsörjning har skett (Svenska ESF-rådet, 2011). Att en ökad somalisk invandring går hand i hand med en sjunkande sysselsättningsnivå och ökade integrationsmisslyckanden, i synnerhet bland somaliska kvinnor, banar vägen för ett växande samhällsproblem. Ökningen av anhöriginvandring i Sverige ställer frågan på sin spets, särskilt för staden Göteborg. Idag finns

¹ Mer än tio månader (Svenska ESF-rådet, 2011)

det däremot enbart en arbetsmarknadsåtgärd i Göteborg som innefattar endast somaliska kvinnor. Åtgärden är ett ESF-projekt² i Östra Göteborg och Angered som heter ”Kvinnokraft” och syftar till att öka kvinnornas närmande till arbetsmarknaden (Svenska ESF-rådet, 2011).

Denna studie syftar därför till att undersöka vilka hinder som har uppstått i projektet Kvinnokraft. Förutom att undersöka sociala och individuella effekter kopplade till individers integration är det relevant att även undersöka institutionella faktorer kopplade till projektets struktur. Skälet till detta är att i dagens Europa tillkommer nya styrnings- och organisationsformer i samband med att kontakten mellan den Europeiska Unionen och nationella beslutsnivåer ökar (Pierre, 2010: 264). Detta gäller i synnerhet projekt delfinansierade av EU via dess strukturfonder såsom Europeiska Socialfonden. Därmed är det av intresse att undersöka om några hinder uppstår till följd av nya strukturer i ESF-projekt.

I Sverige finns det enbart ett tiotal ESF-projekt som innefattar specifika målgrupper (Thörnquist, 2011b: 3). Dessutom finns det enbart två rapporter som diskuterar hinder utifrån ESF-projektet, Lyftkraft, som också avser att integrera somaliska kvinnor på arbetsmarknaden. Därmed är forskningen kring detta stora samhällsproblem begränsad. Mitt vetenskapliga bidrag blir därför att öka förståelsen kring integrationsmisslyckandet av somaliska kvinnor genom att undersöka vilka integrations- och projekthinder som projektet Kvinnokraft har präglats av samt orsakerna till dessa hinder.

2. Tidigare forskning och teori

Detta kapitel inleds med att motivera valet av tidigare forskning. Därefter redogörs tidigare forskning, två relevanta teorier och utvärderingen av Kvinnokraft. Slutligen presenteras det teoretiska ramverk som är relevant utifrån mitt problemområde.

2.1 Val av forskning

För att utkristallisera vilka möjliga integrations- och projekthinder som kan uppstå i projektet Kvinnokraft har jag undersökt strategiskt utvald och relevant forskning. Idag finns det enbart två studier gjorda av Thörnquist (2011a, 2011b) som undersöker hinder i ett ESF-projekt som innefattar enbart somaliska kvinnor. Den ena rapporten behandlar både integrations- och projekthinder i ESF-projekt utifrån åtta projekt, däribland Lyftkraft, som innefattar somaliska

²ESF-projekt är projekt medfinansierade av den Europeiska unionen via strukturfonden, Europeiska Socialfonden, som idag prioriterar projekt inom programområde 2 för *ökat arbetskraftsutbud* för särskilt långtidsarbetslösa personer med utländsk bakgrund (Svenska ESF-rådet, 2007: 39).

kvinnor. Det andra behandlar enbart Lyftkraft och ett till projekt fast inte utifrån både integrations- och projekthinder. Därför utgör den första studien grundstommen i detta kapitel. Till skillnad från dessa rapporter syftar min studie till att undersöka integrations- och projekthinder och analysera dessa hinder i ljuset av intersektionalitet och flernivåstyrelse för att försöka identifiera hinder och orsaker på olika plan, vilket inte har gjorts tidigare. Därför har jag även studerat andra relevanta rapporter om projekt och integration som säger något om hinder relaterade till Europeiska Socialfonden, långtidsarbetslösa och somalier. Vilka hinder och orsaker som nämns har jag valt att dela in i två kategorier. Den första kategorin är ”sociala och individuella faktorer” och den andra kategorin är ”institutionella faktorer”. Trots att vissa faktorer i styckena kan hänga ihop har jag valt denna indelning för att på ett strukturerat och enkelt sätt redogöra för möjliga hinder och orsaker.

2.2 Sociala och individuella faktorer

Idag finns det en del forskning kring integration. Däremot är forskningen kring somaliers integration begränsad. Carlson, Magnusson och Rönnqvist (2012) är de enda forskarna som idag skriver om enbart somaliers integration i samhället och arbetsmarknaden. Segendorf och Teljosuo (2011) visar på liknande tendenser även om de studerar arbetsmarknadsintegration för invandrare generellt. Thörnquist (2011a) lyfter också fram liknande tendenser fast i studerade ESF-projekt. Därmed är det relevant att studera dessa tendenser mer noggrant.

Att somaliska kvinnor ingår i projekt inriktat på etnicitet visar på att integration av gruppen inte har fungerat väl vilket beror på olika faktorer. Ju längre *tid* man befinner sig i ett land desto större chans är det att lyckas på arbetsmarknaden. Däremot invandrade majoriteten somalier efter år 2006 och har inte hunnit skaffa sig ett arbete. Dessutom lyckas integrationen bättre när personerna har en högre *utbildningsnivå*. Bland somalier har 70 procent enbart en förgymnasial eller okänd utbildning samtidigt som många är *analfabeter* (Carlson, Magnusson & Rönnqvist, 2012: 29-31; Segendorf & Teljosuo, 2011: 36, 48; Thörnquist, 2011a: 2). Thörnquist (2011a, s.26) menar att analfabetismen är ofta dold och upptäcks först när grupper börjar i projekt. Även *hälsoproblem*³ kan utgöra ett hinder då problemen bidrar till att många kvinnor inte klarar av att fullfölja ett projekt eftersom ohälsotalet är kraftigt underskattat bland somalier (Segendorf & Teljosuo, 2011: 59-60; Thörnquist, 2011a: 28). Övrigt låg utbildningsnivå i samband med underskattade hälsoproblem har inneburit att

³ Det handlar om hälsofrågor som rör dåligt allmäntillstånd såsom ledbesvär, övervikt och psykosomatiska sjukdomar (Thörnquist, 2011a: 28)

personalen i många ESF-projekt har fått omarbete målsättningar. För att lära sig hantera sådana problem tar det oftast tid och då är det viktigt att *motivationen* hos deltagarna finns (Thörnquist, 2011a: 28-29). Trygghetssystemen, såsom försörjningsstöd, erbjuder däremot tillräcklig inkomst för personer med svaga förutsättningar så att motivationen sjunker och leder till *inlåsnings effekter*. Dessutom sjunker individers motivation av att tillhöra ett *etniskt nätverk* där majoriteten är bidragstagare så att individerna inte vill anstränga sig mer än vad gruppen gör. Motivationen hos projektdeltagare kan också sjunka till följd av den inhemska arbetsmarknadssituationen som kräver att individer konkurrerar med varandra (Carlson, Magnusson & Rönnqvist, 2012: 66, 108, 111; Segendorf & Teljosuo, 2011: 61, 79). Det finns även skäl att tro att en individuell inlåsning via offentliga system i Sverige är svår att hantera för somalier. Anledningen till detta är att de flesta somalier kommer från en nomadkultur där ekonomiska aktiviteter bedrivs på ett klan- eller släktbaserat sätt där *misstänksamheten* mot myndigheter är utbredd (Carlson, Magnusson & Rönnqvist, 2012: 14, 120).

2.3 Intersektionalitet

Forskarna Segendorf och Teljosuo (2005, s. 78) samt Thörnquist (2011a, s. 29, 33) menar att integrationen i dagens mångkulturella samhälle måste studeras utifrån etniska och kulturella aspekter för att se hur individers egenskaper förhåller sig till varandra och påverkar deras integration och på så vis flytta fokus från sociala kategoriseringar. Genusforskarna de los Reyes och Mulinari (2005) menar att en fokusering på individers egenskaper som orsaker till ett integrationsmisslyckande leder till en stigmatisering av samhällsgrupper. Istället måste sammanlänknings mellan strukturer, institutioner och aktörer stå i centrum då sådana sammanlänknings skapar individers utsatthet. Detta måste analyseras i ett intersektionellt perspektiv där olika egenskaper såsom kön, klass och etnicitet samverkar så att ojämlikhet och exkludering återskapas i samhällets institutioner (de los Reyes & Mulinari, 2005: 23, 128). Detta bidrar till en ständig gränsdragning av statliga institutioner mellan ”vi” och ”dem” där bland annat tjänstemäns *uppfattningar och föreställningar* skapas av stereotypa föreställningar om exempelvis ”invandrarkvinnors” behov och önskemål. Efter sådana uppfattningar anpassas välfärdstjänster (ibid: 29-30, 116). Denna studie syftar därför till att belysa involverade aktörers, organisationers och myndigheters uppfattningar om projektet Kvinnokrafts hinder. Utifrån ett intersektionellt perspektiv kommer integrationshinder därefter analysera för att se om somaliska kvinnors situation återskapas av tjänstemäns

uppfattningar i samhällets strukturer och kan ses som ett hinder eller en orsak till integrationssvårigheter.

2.4 Institutionella faktorer

I detta stycke undersöker jag institutionella hinder och orsaker som kan uppstå i *projektets* struktur. Forsell, Fred och Hall (2011) diskuterar ESF-projekt och dess struktur i allmänhet medan Lundin (2008) diskuterar kommuners ökade arbetsmarknadsinflytande via projekt. Återigen behandlar Thörnquist (2011a) liknande tendenser utifrån åtta ESF-projekt. Dessa rapporter visar alla på liknande tendenser och studeras därför noggrant nedanför.

Idag är projektverksamheter den huvudsakliga formen för att integrera individer som står utanför arbetsmarknaden. Dessa fall hanteras idag av kommuner vilket innebär en del problem. Projekten anpassas inte efter individernas behov utan efter tillgängliga resurser från en extern finansieringskälla. EU utgör oftast finansieringskällan via sina strukturfonder, såsom Europeiska Socialfonden (Forsell, Fred och Hall, 2011: 3; Lundin, 2008: 12, 15, 26; Thörnquist, 2011a: 20). Enligt Thörnquist (2011a, s.20) bidrar medfinansieringen av Europeiska Socialfonden till ett systematiskt fel, ”*ett moment 22*”, då medfinansieringssystemet är deltagarbaserat och kopplat till projektdeltagarnas närvaro. Om någon deltagare inte fullföljer sin planerade närvaro, vilket händer till följd av bland annat hälsoproblem, dras ersättningen till projektet ner så att målsättningen inte uppnås och integrationen bromsas (Thörnquist, 2011a: 20). Förutom att *medfinansieringssystemet* sätter käppar i projektverksamheter bromsas projekt av att samarbetet mellan involverade aktörer inte alltid fungerar. Detta skapar ett *implementeringsproblem* i projekt där officiella ambitioner och faktiskt genomförande inte alltid stämmer överrens till följd av bristande *samarbete och informationsutbyte* (Thörnquist, 2011a: 21-22; Lundin, 2008: 26). Enligt Forsell, Fred och Hall (2011, s.21) uppstår implementeringsproblem i projektverksamhetens organisationslogik då stora organisationer verkar ovilliga att ta till sig nya sätt att *arbeta*. Grundproblemet är att det formella kravet på horisontell samverkan⁴ i ESF-projekt, inte utmanar den vertikala styrningslogiken inom organisationerna som har med hierarkiska maktrelationer att göra. Till följd av den vertikala styrningslogiken tvingas myndigheter att brottas med att samverka på lokala nivåer med centrala direktiv samtidigt som Europeiska Socialfonden bromsar samarbetet och reglerar styrningen (Forsell, Fred & Hall, 2011: 22-24).

⁴ Samarbete mellan involverade myndigheter, organisationer och aktörer (Forsell, Fred & Hall, 2012: 22)

Till följd av bristande samarbete är ett vanligt problem i ESF-projekt baserat på *rekrytering* av deltagare och uppstår när samarbetet mellan projekt och remitterande myndigheter⁵ inte fungerar väl så att information inte utbyts lätt och deltagare som lämnar ett projekt inte ersätts vilket leder till omedelbara ekonomiska konsekvenser kopplat till medfinansieringssystemet. Logistiken mellan projekten och remitterande myndigheterna är den centrala länken i medfinansieringssystemet då problem ofta uppstår till följd av otillräcklig kommunikation och av att remitterande myndigheter inte har tillräckligt med *kännedom om olika projekt* (Thörnquist, 2011a: 24, 26).

2.5 Flernivåstyre

Ovanstående institutionella problem, såsom att projektverksamhetens organisationslogik inte utmanar organisationers vertikala styrningslogik kan förstås i ljuset av styrningsformen flernivåstyre (*eng. multi-level governance*). Flernivåstyre grundar sig i att statlig makt har förskjutits åt tre håll. I denna studie är *den första och andra maktförskjutningen* intressanta. *Den första maktförskjutningen* är en spridning uppåt till internationella organisationsformer, i synnerhet till den Europeiska Unionen. *Den andra maktförskjutningen* handlar om hur den regionala och lokala nivån har fått ett ökat maktutrymme genom decentralisering från staten (Hooghe och Marks, 2001: 81; Pierre, 2010: 262-263). Flernivåstyre har gett upphov till förändrade maktstrukturer och en ny styrningsform. Den nya styrningsformen kallas nätverksstyrning och handlar om att beslut fattas mellan flera politiska nivåer och av flera aktörer. EU och kommuner har genom sina utökade maktutrymmen upprättat starka samarbetsforum sinsemellan och tillsammans med andra aktörer. Detta är påtagligt i kommunala projekt där EU via sina strukturfonder, såsom Europeiska Socialfonden bidrar med finansiering (Lundin, 2008: 9-10; Jönsson, 2010: 50-53). Flernivåstyret nya strukturer som tar form ibland annat ESF-projekt kan därför ses som en orsak till institutionella hinder som uppstår i projektets struktur. Därmed kommer jag studera de institutionella hinder och orsaker som anges av nyckelaktörer i det bredare perspektivet, flernivåstyre, som kan ses som en källa till hinder i projektets struktur.

2.6 Utvärderingen av Kvinnokraft

Utvärderingen från Maj år 2012 följer upp projektprocessen under de första månaderna där framgångsfaktorer, hinder och lösningar identifieras av projektpersonal, deltagare och

⁵ Remitterande myndigheter såsom socialtjänsten, arbetsförmedlingen och försäkringskassan, är myndigheter som handlägger bidragstagare (Thörnquist, 2011a: 22).

styrgruppsmedlemmar⁶. Enbart hinder och orsaker framförda av projektpersonal och styrgruppsmedlemmar är intressanta i denna studie (Sennemark, 2012: 3-4). De hinder som framläggs av dem är att det var svårt att hitta ett gemensamt arbetssätt för såväl projektpersonalen som hade olika bakgrundskunskaper som för styrgruppen då styrgruppsmedlemmar hade skiftat med omorganiseringen i staden år 2010. Dessutom hade problem uppstått med rekryteringen dels för att projektet hade ett negativt rykte och dels för att handläggarna var nya på sina positioner. Till följd av att kvinnorna var missnöjda med heltidskravet var personalen tvungna att arbeta hårt med kvinnornas motivation samtidigt som grupstrycket och ohälsan var stor (Sennemark, 2012: 6-13).

2.7 Integrations- eller projekthinder?

Eftersom detta forskningsområde är relativt utforskat har jag utformat mitt teoretiska ramverk utifrån ovanstående litteraturgenomgång och utvärdering av möjliga hinder och orsaker som kan uppstå såväl av kvinnornas integration som av projektets struktur. Mitt teoretiska ramverk delas in i samma indelningar som litteraturgenomgången för att studera integrations- och projekthinder för sig och analysera dessa i två bredare perspektiv; intersektionalitet och flernivåstyre.

- **Sociala och individuella faktorer:** Tid i landet, utbildningsnivå, analfabetism, hälsoproblem, motivation, inlåsnings effekter, gruppdynamik, arbetsmarknad, misstro mot myndigheter → *Intersektionalitet*
- **Institutionella faktorer:** Medfinansieringssystemet, samarbete, information, arbetssätt, rekrytering, *omorganisering* → *Flernivåstyre*

Mitt bidrag till den empiriska forskningen är tudelat. Mitt ena *vetenskapliga bidrag* är att analysera involverade nyckelaktörers åsikter om somaliska kvinnors individuella och sociala faktorer i ett intersektionellt perspektiv för att undersöka om integrationshinder i Kvinnokraft återskapas, i vad de los Reyes och Mulinari (2005) menar, statliga tjänstemäns uppfattningar. Förutom att många aktörer involverade i projekt menar att man måste våga tala om frågor knutna till kultur och etnicitet är den empiriska forskningen kring integrationsmisslyckanden i ljuset av sådana frågor begränsat och därför relevant att studera (Segendorf & Teljosuo, 2011: 78; Thörnquist, 2011: 29). Mitt andra *vetenskapliga bidrag* är att analysera nyckelaktörers uppfattningar om institutionella hinder och orsaker i ljuset av flernivåstyre. Skälet till detta är

⁶ Samverkanspartners, Arbetsförmedlingen, Socialtjänsten och Vuxenutbildningen, i projektet som fattar besluten gällande projektet (Sennemark, 2012: 4)

att flernivåstyrelse kan förklara hinder som uppstår i projektets struktur. Dessutom har jag inte hittat någon tidigare forskning om ESF-projekt med somaliska kvinnor som har analyserats utifrån flernivåstyrelse. Den empiriska forskningen är därför bristfällig och därmed är det relevant att studera aktörernas uppfattningar i ljuset av flernivåstyrelse.

Intersektionalitet och flernivåstyrelse som utgör mina vetenskapliga bidrag till forskningen har inte heller studerats i utvärderingen av Kvinnokraft trots att perspektiven är viktiga för att få en helhetsbild över projektets hinder och orsakerna till dessa hinder. I utvärderingen anges enbart projektets svårigheter utan att analyseras i ett större sammanhang så att viktiga aspekter går förlorade. På så vis är även utvärderingen bristfällig. För att få en fullständig bild måste dessutom involverade nyckelaktörer från olika myndigheter intervjuas. Detta är också något som brister i Kvinnokrafts utvärdering då enbart deltagare, projektpersonal och styrgruppsmedlemmar har intervjuats. Därmed intervjuas utvalda nyckelaktörer från involverade myndigheter med olika roller i denna studie samtidigt som deras uppfattningar studeras utifrån intersektionalitet och flernivåstyrelse. På så sätt tillförs något nytt till såväl den empiriska forskningen som till utvärderingen.

3. Preciserat syfte och frågeställning

Som tidigare nämnt finns det en del forskning kring integration. Däremot är forskningen kring den samhällsgrupp som står längst bort från samhället idag, somaliska kvinnor, begränsad. Det är därför ytterst relevant att studera *varför* denna samhällsgrupp står långt bort från samhället och *vad det beror på*. Särskilt när en fokusering på individuella och sociala egenskaper leder till en stigmatisering av underordnade samhällsgrupper. För att minska risken för att somaliska kvinnor ska bära skulden för sitt utanförskap måste samhällets strukturer och aktörers uppfattningar studeras i en tid när den Europeiska Unionen och kommuner får allt mer makt och upprättar nya nätverk och strukturer sinsemellan genom bland annat projekt. Till följd av detta är det ytterst relevant att studera hinder kopplade till integration och struktur som uppstår i projekt. För att öka kunskapen om varför dagens mest utsatta grupp, somaliska kvinnor, inte har lyckats integreras i samhället och vad det beror på syftar denna studie till att studera integrations- och projekthinder samt orsakerna till dessa hinder i ett specifikt ESF-projekt, "Kvinnokraft" som innefattar enbart somaliska kvinnor och syftar till att integrera somaliska kvinnor på arbetsmarknaden. Genom en kvalitativ intervjustudie med nyckelaktörerna: projektledarna, projektägaren, enhetschef på Socialkontor, utvecklingsledare för EU- och internationella frågor, ESF -samordnare,

socialsekreterare och utredningsassistent fås olika uppfattningar om fenomenet från nyckelaktörer med olika yrken och olika roller i projektet.

Detta leder fram till följande forskningsfrågor:

- Vilka integrations- och projekthinder är påtagliga i projektet Kvinnokraft enligt nyckelaktörers uppfattningar?
- Vilka är orsakerna till dessa hinder enligt nyckelaktörerna?

4. Metod och material

4.1 Kvalitativa samtalsintervjuer

Vilka hinder som aktörer anser finns i Kvinnokraft samt orsakerna till dessa hinder är inte ett fenomen som enkelt kan mätas, vägas eller räknas på. Samtalsintervjuer ger goda möjligheter att registrera oväntade svar, synliggöra tankar och gå på djupet kring ett komplicerat fenomen, vilket en ytlig frågeundersökning inte kan svara på (Esaiasson et al, 2012: 229, 251-254). Med tanke på att jag vill synliggöra nyckelaktörers uppfattningar om svårigheter och orsaker kring integration och projekt på olika plan och registrera deras tankar utgör en kvalitativ intervjustudie det lämpligaste alternativet för att komma åt aktörers *uppfattningar*.

4.2 Urval och respondenter

Intervjupersonerna i min studie är strategiskt utvalda och kan kallas *respondenter* eftersom jag vill ta reda på deras *personliga uppfattningar*. Jag har intervjuat ”centralt placerade källor” i projektet som är tjänstemän från olika myndigheter med olika yrken och roller i projektet fast med nära kontakt till projektet. Därmed kan respondenterna kallas ”nyckelaktörer”. Urvalet gjordes för att få en maximal variation på möjliga uppfattningar och tanke kategorier. Från början tog jag kontakt med utvecklingsledaren för EU- och internationella frågor i Östra Göteborg som är en styrgruppsmedlem i projektet. Vi diskuterade projektet och vilka nyckelaktörer som var lämpliga att intervjua. Därefter skickade jag ett mejl (se bilaga 1) till sju aktörer. Samtliga aktörer ställde upp på en intervju. Därmed intervjuade jag sammanlagt åtta nyckelaktörer.

Från projektorganisationen intervjuade jag projektägaren som också är enhetschef på Arbetsforum i Östra Göteborg samt projektets två projektledare. Från de remitterande

myndigheterna, Socialkontoren i Östra Göteborg och Angered intervjuade jag en utredningsassistent i Angered som har remitterat några deltagare till projektet. Från socialkontoret i Östra Göteborg intervjuade jag en enhetschef som också är styrgruppsmedlem i Kvinnokraft och en socialsekreterare som har remitterat flertalet kvinnor. Övriga respondenter är utvecklingsledaren för EU- och internationella frågor i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg som är en styrgruppsmedlem och ESF-samordnaren på ESF-rådet som handlägger Kvinnokraft. På så vis har jag intervjuat olika nyckelaktörer för att fastställa en *teoretisk mättnad* av möjliga tanke kategorier och uppfattningar. Teoretisk mättnad uppnåddes i arbetet då samma hinder och orsaker upprepades av aktörer.

4.3 Genomförandet av intervjuer och intervjuguide

Respondenterna intervjuades mellan november och januari år 2012-2013 och intervjuerna genomfördes på respondenternas tjänsterum. Dels för att det var ett önskemål från respondenterna och dels för att jag inte har velat ta upp mer tid än nödvändigt. Alla respondenter intervjuades individuellt, förutom projektledarna som intervjuades tillsammans. Jag upplevde inte att intervjun med projektledarna påverkades på något sätt av att de intervjuades tillsammans då de båda gav utförliga svar och uttryckte tydligt sina åsikter. Intervjuerna tog ungefär en timma. Samtliga intervjuer spelades in på telefon och antecknades för att vara säkra på att allt material kom med. Intervjuerna skrev in på datorn samma dag som de genomförts för att inte glömma detaljer och nyanser.

Innan de riktiga intervjuerna genomfördes en provintervju, varefter vissa frågor modifierades. Intervjuguiden fungerade bra för att få fram aktörernas tankar kring hinder och orsaker i Kvinnokraft. Intervjufrågorna var korta, lättförståeliga och fria från akademisk jargong. Intervjuerna utgick från en uppsättning frågor och teman i form av en intervjuguide. Semistrukturerade intervjuer genomfördes och gav respondenterna stor frihet att utforma svaren på sitt sätt. På så vis utvecklades dialogen med varje respondent utvecklades på olika sätt så att intervjuguiden inte följdes till punkt och pricka utan specifika teman täcktes under intervjun. En del följdfrågor och tolkande frågor ställdes som inte står med i intervjuguiden. Detta gäller särskilt följdfrågor såsom ”Varför tycker du det?”. Dessa följdfrågor står inte med för att undvika en situation där respondenterna känner att de enbart redogör för fakta. Jag ville istället att sådana följdfrågor skulle komma naturligt under intervjun. Dessutom har de olika respondenterna olika kunskap om projektet så varje fråga kan inte fås svar på utan

intervjuerna har syftat till att svara på min frågeställning om nyckelaktörers uppfattningar utifrån två olika teman.

Som ovan nämnt bestod intervjuguiden av en uppsättning frågor och teman. Guiden byggdes därmed upp med uppvärmningsfrågor, tematiska frågor, uppföljningsfrågor och tolkande frågor. Guidens uppvärmningsfrågor handlar om bland annat vilken roll aktörerna har i projektet. Uppvärmningsfrågorna ställer jag dels för att få respondenterna att känna sig bekväma och dels för att deras bakgrund kan ha betydelse för deras uppfattningar. Intervjuguiden har strukturerats efter två teman: ”sociala och individuella faktorer” samt ”institutionella faktorer”. Dessa teman knyter an till min frågeställning och har skapats utifrån mitt teoretiska ramverk. Frågorna i temat ”sociala och individuella faktorer” handlar om kvinnornas egenskaper, såsom deras utbildningsnivå och motivation men också om samhällsliga faktorer såsom arbetsmarknadens och socialbidragets påverkan. Exempel på två frågor i temat är därför: ”Har du upplevt en ovilja och brist på motivation från deltagarna?” och ”Har dagens arbetsmarknadssituation påverkat projektet eller individerna på något sätt?”. I temat ”institutionella faktorer” ställs frågor knutna till hinder och orsaker i projektets struktur och baseras bland annat på samarbetet och informationsutbytet mellan aktörer men också på medfinansieringssystemet. En sådan tematisk fråga som ställs är: ”Anser att du medfinansieringssystemet har inneburit några svårigheter i projektet?”. Intervjuguiden avslutas med tre öppna frågor i kategorin ”övrigt”, såsom frågan ”Sammanfattningsvis vilket/vilka hinder tycker du har uppstått och finns det någon ledande bromskloss i projektet?”. Öppna frågor ställs i slutet för att få svar på frågor som respondenten inte har svarat på och för att vara säkra på att samtliga uppfattningar har fångats upp.

4.4 Analytiskt instrument

För att analysera intervjumaterialet på ett överskådligt vis och ge svar på mina frågeställningar som preciserades i förgående kapitel har jag konstruerat ett analyschema utifrån mitt teoretiska ramverk. Precis som intervjuguiden, är analyschemat uppdelat i de tematiska kategorierna; ”individuella och sociala faktorer” och ”institutionella faktorer”. Dessa kategorier är i sin tur uppdelade utifrån litteraturgenomgången i underkategorier som behandlar hinder och orsaker separat. Respondenternas svar i dessa kategoriseringar analyseras sedan i ljuset av intersektionalitet och flernivåstyre. Förutom analyschemats tematiska indelningar består schemat av tre kategorier som respondenterna är indelade i. Kategorierna är ”projektorganisation”, ”remitterande myndigheter” och ”övriga aktörer”.

Indelningen har gjorts främst utifrån vilken myndighet respondenterna tillhör eftersom det påverkar respondenternas syn på projektet. Exempelvis har projektorganisationen mer kontakt med projektet och deltagarna än remitterande myndigheter som har mer kontakt med somaliska kvinnor och till viss del projektet. Samtidigt består kategorin ”övriga aktörer” av tjänstemän som inte har kontakt med kvinnorna utan med involverade aktörer och projektstyrningen. Dessa kategorier är i sin tur indelade i underkategorier baserade på respondenternas specifika roll i projektet och yrke vilket också påverkar respondenternas åsikter då exempelvis projektledarna har mer kunskap om kvinnorna i projektet än projektägaren som inte har nära kontakt med deltagarna. Poängen med detta analyschema är att även om denna indelning är svår att göra i verkligheten då flera hinder och orsaker är sammanvävda avser analyschemat att dela upp respondenternas uppfattningar för att upptäcka liknande uttalanden, mönster, samband och uppfattningar.

ANALYSSCHEMA		PROJEKTORGANISATION		REMITTERANDE MYNDIGHETER Socialkontor, Östra Göteborg & Angered			ÖVRIGA AKTÖRER	
		Projekt ledare	Projekt ägare	Enhetschef	Social sekreterare	Utrednings assistent	ESF samordnare	Utvecklings ledare
<i>Hinder och orsaker i Kvinnokraft</i>								
Individuella & sociala faktorer → <i>Intersektion alitet</i>	Tid i landet							
	Utbildnings nivå							
	Analfabetism							
	Hälsoproblem							
	Motivation							
	Inlåsnings effekter							
	Gruppdynamik							
	Arbetsmarknad							
	Misstro mot myndighet							
Institutio - nella faktorer → <i>Flernivåstyre</i>	Medfinansiering							
	Samarbete							
	Information							
	Arbetsätt							
	Rekrytering							
<i>Utvärdering</i>	<i>Omorganisering</i>							

4.5 Kriterier för slutsatsdragning

Litteraturen kring ESF-projekt för somaliska kvinnor är ytterst begränsat. Därför har det varit svårt att hitta en lämplig definition för vad som kan utgöra kriterier för slutsatsdragning. Jag har därmed använt mig av mitt analyschema som baseras på relevant litteratur som avgör vad som är relevant att studera utifrån intervjupersonernas åsikter. Därmed kommer först relevanta åsikter om hinder och orsaker att redogöras i analyschemat för att avgöra om liknande hinder och orsaker nämns av flera respondenter. Därefter kommer respondenternas åsikter och uppfattningar att diskuteras kring dessa hinder och orsaker för att slutligen analyseras och tolkas utifrån litteraturgenomgången och på så vis leda fram till slutsatser.

4.6 Validitet

God validitet innebär att det som forskaren påstår sig mäta verkligen mäts (Esaiasson et al, 2012: 56-57). Att samtalsintervjuer med nyckelaktörer används för att fånga upp nyckelaktörers uppfattningar om Kvinnokrafts integrations- och projekthinder och orsakerna till dessa visar på *god validitet*. Anledningen till detta är att samtalsintervjuer svarar på studiens frågeställning och syfte om att identifiera nyckelaktörers uppfattningar om hinder och orsaker i projektet. Ett ifrågasättande av studiens validitet kan däremot göras utifrån mitt teoretiska ramverk som utgör grunden för såväl mitt analysverktyg som mitt intervjuverktyg. Skälet till detta är att mitt teoretiska ramverk som innefattar hinder i integration och projekt från olika relevanta rapporter inte har grundats empiriskt i en och samma studie. Ett sådant ifrågasättande kan dock försvaras med resonemanget om att studien undersöker ett relativt outforskat område där forskningen kring projekt och integration för somaliska kvinnor är begränsat. Därmed har jag valt att använda mig av den forskning som finns kring integrations- och projekthinder och som är relevant i min studie. Dessutom är den externa validiteten i studien är låg eftersom resultatet från detta enskilda ESF-projekt låter sig inte generaliseras om somaliska kvinnor i stort då det endast anger vad som gäller för detta specifika projekt med en viss grupp somaliska kvinnor. Det kan ändå finnas förklaringsfaktorer som kan vara allmängiltiga och säga något väsentligt om närliggande fall (Esaiasson et al, 2012: 159).

4.7 Reliabilitet och objektivitet

God reliabilitet nås genom säkra mätinstrument så att fenomenet mäts på ett säkert sätt utan slump- och analysfel (Esaiasson et al, 2012: 57). För att mäta nyckelaktörers tankar och åsikter genom intervjuer på bästa möjliga sätt har god objektivitet varit något som jag har eftersträvat för att inte påverka respondenternas svar. Därmed har det varit viktigt för mig att

inte använda den förförståelse som jag har fått från litteraturgenomgången under intervjuerna. Dessutom har jag väntat med att läsa utvärderingen av Kvinnokraft tills samtliga intervjuer var gjorda och sammanställda för att enbart jämföra utvärderingens slutsatser med mina resultat i analysen. För att nå god reliabilitet har det också varit viktigt för mig att fånga upp respondenternas samtliga uppfattningar. Därför spelades intervjuerna in samtidigt som anteckningar togs för att samma dag sammanställa materialet på datorn och inte missa viktiga nyanser. Vid tolkningsarbetet av resultaten fastställdes reliabiliteten genom att intervjupersonerna fick läsa igenom utkastet för att kontrollera tolkningarna. På så vis har jag försökt undgå slarv- och mätfel dels vid datainsamlingen och dels vid tolkningsarbetet, och bedömer därför att reliabiliteten i arbetet är god. Givetvis kan oönskade effekter uppstå till följd av omedveten påverkan från intervjupersonen och anpassning i svaren från respondenten. Sådana effekter påverkar dock inte materialets tillförlitlighet då respondentintervjuer syftar till att komma åt respondenternas uppfattningar och tankesätt oavsett om respondenterna påverkas av omständigheter (Esaiasson et al, 2012: 235).

4.8 Forskningsetik

Eftersom problem kan uppstå gällande konfidentialitet vid en intervjustudie har jag behövt fundera över vikten av konfidentialitet. Med tanke på att min studie grundar sig på olika nyckelaktörers uppfattningar har jag varit noggrann med att inte utlova full anonymitet. Detta kan ha lett till att respondenterna har uttryckt sig mer återhållsamt eftersom innehållet inte till fullo kommer att behandlas konfidentiellt (Esaiasson et al, 2012: 257). Eftersom jag inte fick klartecken från samtliga respondenter att skriva med deras namn har jag därför anonymiserat aktörernas namn. Således har respondenternas yrken och roller i projektet skrivits ut för att belysa vad olika nyckelaktörer anser.

5. Resultat och analys

I intervjuerna med nyckelaktörerna från Kvinnokraft fick jag höra på åtta olika uppfattningar om projektets svårigheter och hinder . Detta kapitel inleds därför med att redogör kort för resultaten från intervjuerna för att sedan analysera dessa resultat och svara på min frågeställning.

5.1 Resultat i analyschema

Vilka hinder och orsaker som diskuterades av respondenterna under intervjuerna har sammanställts i nedanstående analyschema. Olika aspekter diskuterades av aktörerna och vissa aktörer gav mer utförliga svar än andra på grund av mer kunskap och kännedom om projektet. Exempelvis visste inte ESF-samordnaren särskilt mycket om deltagarna och om övriga aktörer i projektet och kunde därför inte uttala sig om många frågor. Vad som också är intressant är att utredningsassistenten från Angered som handlägger kvinnor i projektet inte uttalade sig lika mycket som exempelvis socialsekreteraren från Östra Göteborg. Att många nyckelaktörer gav utförliga svar visar således på vikten av att studera involverade aktörers uppfattningar som inte bara ingår i projektpersonalen och i styrgruppen, vilket utvärderingen gjorde.

ANALYSSCHEMA <i>Hinder och orsaker i Kvinnokraft</i>		PROJEKTORGANISATION		REMITTERANDE MYNDIGHETER Socialkontor, Östra Göteborg & Angered			ÖVRIGA AKTÖRER	
		Projekt ledare	Projekt ägare	Enhetschef	Social sekreterare	Utrednings assistent	ESF samordnare	Utvecklings ledare
→ <i>Intersektionalitet</i>	Individuella & sociala faktorer	Tid i landet	X	X	X			
	Utbildningsnivå	X		X	X	X		X
	Analfabetism	X		X	X			X
	Hälsoproblem	X	X	X				X
	Motivation	X	X	X	X			X
	Inläsningseffekter	X	X	X	X	X		X
	Gruppdynamik	X		X	X	X		X
	Arbetsmarknad	X	X	X	X		X	X
Misstro mot myndighet	X		X	X			X	
→ <i>Flernivåstyre</i>	Institutionella faktorer	Medfinansiering	X	X			X	X
		Samarbete	X	X	X	X		X
		Information					X	
	Arbetsätt	X	X	X	X	X	X	X
	Rekrytering	X	X		X		X	X
Utvärdering	<i>Omorganisering</i>	X	X	X	X	X		X

5.2 Analys

Ur den stora mängd data som jag fick ut från intervjuerna redovisar jag nedan det jag fann mest relevant för att kunna svara på uppsatsens syfte och frågeställningar. Likartade uttalanden, mönster och uppfattningar redogörs men också avvikande uppfattningar. Till detta tilläggs mina egna tolkningar och kopplingar till teorier, tidigare forskning och utvärderingen av Kvinnokraft. Belysande citat från intervjuerna har valts ut för att illustrera mina tolkningar. Respondenternas roll i projektet och yrke är inkluderade i citaten då det tolkades ha en relevant betydelse för respondenternas uppfattningar. För att besvara såväl mitt syfte som min frågeställning har jag delat upp analysen i liknande teman som analys-schemat består av. Dels ”sociala och individuella hinder och orsaker ” som belyser integrationshinder och orsaker. Dels ”institutionella hinder och orsaker” som belyser projekthinder och dess orsaker. Utifrån intervjuerna framgår det att projektet uppfyller sin målsättning med att närma kvinnorna arbetsmarknaden. Respondenterna menar dock att projektet har stött på stora hinder och utmaningar, vilka redovisas nedan.

5.2.1 Vilka sociala och individuella hinder har uppstått i Kvinnokraft och vad beror de på?

Tid i landet

Att somalier inte har integrerats på arbetsmarknaden beror på att flertalet somalier har invandrat sedan år 2006 som Carlson, Magnusson och Rönnqvist (2012, s.3) menar och inte har hunnit skaffa sig ett arbete framgick inte i intervjuerna. Det kom på tal av två aktörer men diskuterades inte särskilt djupgående. Respondenterna menade endast att kvinnornas tid i landet kan ha betydelse i samverkan med andra bakgrundsfaktorer.

Utbildningsnivå och analfabetism

Ett stort problem till varför integrationen av de somaliska kvinnorna inte har fungerat korrekt beror på kvinnornas låga utbildningsnivå, menar flera respondenter. Dessutom menar vissa respondenter på att analfabetismen är utbredd bland kvinnorna. Till följd av detta har projektpersonalens arbete inte fungerat på kvinnorna vilket har bromsat projektet, menar projektledarna, vilket även Thörnquist (2011a, s.26) visar på då analfabetismen ofta är dold och den verkliga utbildningsnivån upptäcks först när deltagarna börjar i projektet.

Personalens metoder, som kräver i alla fall 13 år i undervisning, slog inte igenom hos deltagarna även om det fanns gott om kunskap och personal. (...) Vi i personalen fick backa oerhört långt när vi märkte att utbildningsnivån var mycket lägre än vi trott och flera var analfabeter. Att vara analfabet i u-länder är mer än att inte kunna läsa, utan synen på livet och viljan att lära sig och utvecklas påverkas. Projektledare

Orsaken till detta hinder, att kvinnornas låga utbildningsnivå som projektpersonalens arbete inte biter på, menar flera respondenter, är att kvinnornas utbildningsnivå var underskattat innan projektstart då kunskapen om somaliska kvinnor var låg. På så sätt stämde inte bedömningen av kvinnornas utbildningsnivå. Utbildningsnivån kan kopplas till de los Reyes och Mulinari (2005) intersektionalitetsperspektiv. Skälet till detta är att de flesta respondenterna jämförde somaliska kvinnors utbildningsnivå med andra invandrargrupper utbildningsnivå och talade om att anpassningar till det svenska systemet är vanligare bland andra invandrargrupper som också överlag är mer utbildade, menade respondenterna.

Min uppfattning är att människor från andra länder har en annan grund då de i allmänhet har högre utbildningsnivå. I andra länder har man gått mer i skolan och kan lättare anpassas till systemet i Sverige än somalier. Projektledare

Även socialsekreteraren från Östra Göteborg uttrycker sig på liknande sätt; ”kvinnornas situation kan handla om att andra från andra länder har mer utbildning så att det är mer likt vårt samhälle”. Att somaliska grupper jämförs med andra invandrargrupper som anpassas bättre till ”det svenska samhället” visar på tydliga gränsdragningar mellan ”vi” och ”dem” i tjänstemännens uppfattningar. Kategorin ”vi” består i detta fall av personer som har högre utbildningsnivå medan ”dem” består av individer med låg utbildningsnivå, däribland dessa somaliska kvinnor med hög analfabetism. Jag tolkar detta som att det finns alltså skäl att tro, att somaliska kvinnors situation återskapas i samhällets strukturer till följd av tjänstemännens åsikter där gränsdragning mot det ”osvenska” dras, vilket de los Reyes och Mulinari (2005) menar. Därmed kan detta i sig ge upphov till den bristande okunskap om dessa somaliska kvinnor som ansågs vara den grundläggande orsaken till varför utbildningsnivån var underskattad.

Hälsoproblem och misstro mot myndighet

Precis som med utbildningsnivån visade sig kvinnornas hälsoproblem vara underskattade, menar flera respondenter. Detta har bromsat projektpersonalens arbete eftersom kvinnornas hälsoproblem var större än förväntat och personalen visste inte hur de skulle hantera det i

början, menar projektledarna. Detta problem menade också Thörnquist (2011a, s.28) inträffade i ESF-projektet Lyftkraft med enbart somaliska kvinnor. Respondenterna menar att detta hinder också kan härledas till den breda okunskap som var påtaglig innan projektstart.

Många av kvinnorna har levt under fruktansvärda omständigheter och är traumatiserade. (...) Men vårt arbete, som går ut på att identifiera och prata om problem bromsas för att på somaliska finns det inte ord för många sjukdomar och tillstånd såsom att vara traumatiserad. Antingen är du galen eller frisk. Projektledare

Att få en bild över kvinnornas liv och hälsoproblem är svårt för personalen menar projektledarna. Dels begränsas arbetet i att flera ord inte finns på somaliska men också för att kvinnorna inte vill ge ut uppgifter om sig själva och känner sig kränkta så fort personalen försöker förstå hur de tänker eller få en relation med dem, menar en projektledare. En stark misstro, menar flera respondenter, uttrycks från kvinnorna som varken litat på personalen eller på övriga myndigheter. Förutom att projektpersonalens arbete påverkas av detta försvåras också socialsekreterares arbete i att göra rimliga individanpassningar och uppföljningar av individerna, menar socialsekreteraren i Östra Göteborg. Kvinnorna vill inte ge ut uppgifter om sig själva och är inte ärliga vilket gör det svårt att arbeta vidare med dem, menar socialsekreteraren. På så vis utgör somaliers misstro mot myndighet, som Carlson, Magnusson och Rönnqvist (2012, s.14) diskuterar, ett hinder för integrationen och projektet.

Det svåraste problemet i projektet är att få en inblick i hur gruppen tänker och få en relation till dem. (...) Kvinnorna lever ett komplicerat liv då de måste leva ett liv som på pappret ser bra ut för att få bidrag men som också stämmer överrens med deras kultur och religion. Så fort man försöker på något sätt att komma åt deras tankar känner sig kvinnorna kränkta och tycker att det inte är vår ensak. Projektledare

Som socialsekreterare är det svårt att göra rimliga individanpassningar för kvinnorna och utveckla med dem vad som har gått bra och dåligt. De säger bara att allt går dåligt trots att resultat pekar på det motsatta. (...) Det är så svårt att plocka upp kvinnornas egna målsättningar eftersom de inte säger vad deras målsättning verkligen är. Det känns som om att de inte är ärliga. (...) Jag tror att kvinnorna tror att om de säger något bra om projektet kommer de få vara kvar på projektet länge men om de säger att allt går dåligt kanske det finns en chans att de får stanna hemma eller börja på SFI igen. Socialsekreterare, Östra Göteborg

Att uppfattningar om kvinnornas misstro mot myndighet kan kopplas till ett intersektionellt perspektiv framgår av ovanstående citat och kan ses som en orsak till den okunskap som ledde till att bland annat hälsoproblemen var underskattade. Socialsekreterare gör bedömningar av kvinnornas utveckling vilket försvåras med att kvinnorna inte är ärliga. Utifrån socialsekreterarens citat är det tydligt att uppfattningar om somaliska kvinnor finns, att de vill stanna hemma eller börja på Svenska för invandrare. Socialsekreterare gör därmed bedömningar utifrån sina egna uppfattningar och utifrån den kunskap som finns om dessa kvinnor. Eftersom såväl utbildningsnivån som hälsoproblemen har visat sig inte stämma med den information som finns, finns det en risk för att korrekta bedömningar inte görs till följd av bristande kunskap om kvinnorna i samband med tjänstemännens egna uppfattningar om vad som anses vara en rimlig sysselsättning för kvinnorna. På så vis finns det en risk för att de somaliska kvinnornas ställning i samhället skapas av okunskap och föreställningar hos myndigheter som i sig återskapar kvinnornas ojämlikhet i samhället.

Gruppdynamik

Den okunskap och de föreställningar som projektet byggdes upp på, som ovan nämnt, har orsakat ett hinder i gruppdynamiken. Respondenterna menar att innan projektet trodde aktörer att det skulle fungera med att ha en homogen grupp bestående av somaliska kvinnor för att reflektera tillsammans och känna sig trygga. Även om kvinnorna känner en viss trygghet i gruppen idag har den homogena gruppen inneburit svårigheter. Precis som i utvärderingen, menar många respondenter att grupstrycket är oerhört starkt och begränsar personalens arbete och kvinnornas individuella utveckling och integration (Sennemark, 2012: 13).

Grupstrycket är skrämmande. Det fungerar inte alls bra. Den kollektiva gruppen utanför projektet gör att kvinnorna aldrig vågar gå emot vad gruppen säger samtidigt som de är väldigt starka i sig själva och säger ifrån mot oss så fort något inte passar. Projektledare

Gruppdynamiken har alltså lett till spänningar dels mellan kvinnorna och dels mellan kvinnorna och personalen.”Kvinnorna går inte alltid jäms med varandra på grund av sina klansystem”, menar utredningsassistenten från Angered. Vetskapen hos involverade tjänstemän att gruppens homogenitet skulle få denna effekt var okänd från början till följd av för lite kunskap om såväl dessa somaliska kvinnor som den somaliska gruppen överlag, menar respondenter. Dessutom dominerade, vad utvecklingsledaren i Östra Göteborg kallar ”felaktiga föreställningar” bland tjänstemännen. Projektägaren håller med och menar att i början hade myndigheter en bild av att kvinnorna var svaga och inte kunde närvara i ett

heltidsprojekt på grund av att de hade många barn. Däremot visade det sig att kvinnorna inte alls hade många barn och var väldigt starka i sig, påstår projektägaren.

Att tjänstemän har tänkt sig att kvinnorna är svaga och har många barn visar på tydliga uppfattningar och föreställning om kvinnorna. Jag tolkar detta som ett ytterligare bevis på att välfärdstjänster har anpassats utefter föreställningar hos tjänstemän om kvinnornas egenskaper, vilka i sin tur har återskapat kvinnornas situation i samhället till följd av en okunskap om kvinnorna.

Motivation, inlåsnings effekter och arbetsmarknad

De flesta respondenter menar att ett av de största hinder i projektet är kvinnornas bristande motivation, vilket utvärderingen också pekar på (Sennemark, 2012: 15). Respondenterna menar att det finns jättemycket resurser för eleverna, men de vill inte lära sig. Deltagarna känner sig istället bara diskriminerade och utpekade till varför endast somaliska kvinnor ingår i projektet, menar enhetschefen på Socialkontoret i Östra Göteborg. Även projektledarna menar att det är oerhört svårt att arbeta med den stora oviljan och bristen på motivationen hos kvinnorna.

De stimuleras inte av uppgifter som andra invandrargrupper stimuleras av. De visar inte att de vill utvecklas utan vill bara göra sådant som de är bra på. (...) Det känns som om att vi i personalen gör allt jobb. De bara sitter där och vi försöker hela tiden motivera dem men det är så svårt. Projektledare

Vi i personalen var så entusiastiska i början och tänkte att vi skulle möta en stor grupp kvinnor som ville lära sig något men de ville inte det. Jag tror att kvinnorna inte har kunskaper om att de faktiskt kan förändras och hur. Projektledare

När jag ställde frågan om varför motivationen är så låg bland kvinnorna fick jag olika svar. De flesta respondenter visade på att sociala faktorer spelar en viktig roll, i synnerhet det som Segendorf och Teljosuo (2011, s.61) kallar *inlåsnings effekter*. Inlåsnings effekter uppstår till följd av att bidragen är tillräckligt höga för individer med svaga incitament vars motivation för att ta arbete sjunker. Respondenterna menar att bidragsnivån har påverkat dessa somaliska kvinnors motivation. Dessutom hade de flesta kvinnorna gått på Svenska för invandrare (SFI) länge där de enbart behövde närvara tre timmar per dag. Att behöva börja i ett ESF-projekt med ett heltidskrav möttes därför med stor ovilja då kvinnorna inte ville ställa om sina familjeliv, menar respondenterna.

De två respondenterna från Socialkontoret i Östra Göteborg, socialsekreteraren och enhetschefen, menar att kvinnors ovilja för att delta i ett heltidsprojekt istället för att gå på Svenska för invandrare, innebär i vissa fall att deltagare remitteras till Kvinnokraft mot sin vilja. Detta menar de två respondenterna påverkar kvinnornas motivation i projektet.

Även om vissa kvinnor inte vill börja i projektet så skickar jag dit dem för att Kvinnokraft är den bästa lösningen för dem. (...) Jag tror jättemycket på att kvinnornas motstånd från början och ovilja att vara med har påverkat hur de går in i projektet. De går dit för att de måste. Socialsekreterare, Östra Göteborg

Det har varit bristande motivation och det ligger säkerligen i de sociala transaktioner vi har i Sverige. Kvinnorna får andra möjligheter här i Sverige. De föder fler barn och får mer pengar. (...) De arbetslösa som får a-kassa pengar måste ha en yttre motivation. Förutom att man deltar i projektet bör man ju också sträva efter att uppnå en utveckling. Detta händer inte eftersom de flesta nöjer sig endast med att gå dit för att de måste för att få sina pengar. Vill inte personerna så påverkar det gruppen och därför måste man jobba med motivationen där det finns möjligheter. Det handlar om vad man gör med de som har mest potential att utvecklas. Därför är det viktigt att välja de kvinnor som kan utvecklas och inte ge sig på den allra svåraste gruppen för gör vi det så påverkar det och riskerar projektet. Enhetschef på Socialkontor, Östra Göteborg

Det finns alltså starka skäl att tro att deltagarnas motivation har dämpats av bidragets nivå. Dessutom är det tydligt att problem med motivationen uppstår innan kvinnorna börjar i projektet till följd av att de inte vill delta i ett heltidsprojekt.

Andra orsaker till kvinnornas låga motivation som nämns under intervjuerna är kopplade till *arbetsmarknaden*. Den hårt konkurrerande arbetsmarknaden bidrog till att projektet stod still ett tag och skickade inte vidare några kvinnor till andra projekt eller åtgärder, menar enhetschefen för socialkontoret. Projektägaren menar dessutom att en frustration bland kvinnor som är kvar i projektet längre än andra bromsar deras incitament att utvecklas. Detta har lett till att ett negativt rykte har spridit sig bland somaliska kvinnor som inte vill delta i projektet menar socialsekreteraren vilket även utvärderingen visar på (Sennemark, 2012: 13). Dessutom diskuterar många respondenter att somaliers sätt att se på arbete skiljer sig från det svenska sättet där arbete är högt prioriterat. Detta menar bland annat projektägaren har påverkat kvinnornas motivation i att utvecklas och sträva efter ett arbete på den hårda arbetsmarknaden.

Tydliga uppfattningar finns hos tjänstemännen om orsaker till deltagarnas motivation knutet till kultur, etnicitet och kön. Att kvinnorna inte prioriterar att ta arbete och utvecklas, menar många aktörer. Skälet till detta är att arbete inte prioriteras i deltagarnas kultur där familjen istället är viktigare, tror aktörer. Respondenternas uppfattningar om att somaliska kvinnor prioriterar familjen över arbetet och är därför hemma och föder barn, visar på att kvinnornas situation i samhället återskapas och ombildas genom tjänstemännens uppfattningar. Detta är precis vad de los Reyes och Mulinari (2005) påpekar och visar på att det finns skäl att tro att intersektionalitet återskapas och visar på en ojämlikhet i samhället skapad av tjänstemän.

Sammanfattning

Kvinnokraft har präglats av flera integrationshinder visar respondenternas svar. Låg utbildningsnivå, negativ gruppdynamik, hög grad av hälsoproblem och analfabetism utgjorde hinder för projektpersonalens arbete och kvinnornas integration. Skälet till detta var att dessa egenskaper var underskattade och till viss del okända. En hög grad av misstro mot myndigheter uttrycktes av kvinnorna och bromsade såväl projektpersonalens arbete som Socialkontorets arbete i Östra Göteborg. Ett annat viktigt hinder var kvinnornas bristande motivation till följd av att de inte ville delta i ett heltidsprojekt samtidigt som de sociala faktorerna; bidragets nivå och den tuffa arbetsmarknaden, påverkade kvinnornas motivation. Utifrån ett intersektionellt perspektiv har aktörers uppfattningar om kvinnornas etnicitet, kultur och kön visat på ständiga gränsdragningar mellan ”vi” och ”dem” där deltagarna tillhör ”dem”. Dessa uppfattningar och föreställningar om kvinnorna visar på att det finns skäl att tro att kvinnornas underlägsna situation återskapas i samhällets maktstrukturer genom tjänstemännens föreställningar. Dessa uppfattningar utgör på så vis också ett integrationshinder men kan även ses som en orsak till integrationshinder.

5.2.2 Vilka institutionella hinder har uppstått i projektet och vad beror de på?

Medfinansieringssystemet och samarbete

Ett centralt problem återfinns i ESF-projektets uppbyggnad menar de flesta respondenter. Medfinansieringssystemet har inneburit vad Thörnquist (2012, s.20) kallar ”ett moment 22”, nämligen ett strukturellt problem. Heltidskravet har medfört en stress i projektet då deltagare har varit tvungna att hittas för att få ihop medfinansieringen som är deltagarbaserad. Detta innebär att fokus har varit på att få ihop deltagare istället för att koncentrera sig på deltagarnas behov, menar respondenterna på samma sätt som Forsell, Fred och Hall (2011, s.3).

Det finns ett dilemma med ESF-projekt. De är ganska styrda för att man måste skriva ner vad man ska göra. Men sen kommer verkligheten och konjunkturen och då måste man anpassa sig efter det. (...) Projekten är inte så flexibla och därför är det viktigt att de som ska motivera personer att gå med verkligen gör det för att få ihop finansieringen.
Projektägare

Varför medfinansieringssystemet har inneburit ett hinder i projektet är för att dess oflexibilitet har gett upphov till en hög ogiltig frånvaro bland deltagarna, menar respondenterna. Som tidigare nämnt har bristande motivation varit påtagligt bland kvinnorna som har känt sig diskriminerade och utpekade. Dessutom har medfinansieringssystemet ställt höga krav på dessa kvinnor som tidigare har gått på Svenska för invandrare där de endast behövde närvara tre timmar per dag. Detta innebar därför att den ogiltiga frånvaron bland deltagarna steg kraftigt i början av projektet så att finansieringen sjönk, menar respondenterna. ”Många kvinnor har spenderat flera år på SFI och ville inte ställa om sina rutiner och sitt familjeliv”, säger utvecklingsledaren.

Även om medfinansieringssystemet har inneburit en del svårigheter i projektet menar vissa respondenter att det största hindret uppstår i deras egen organisation och i samarbetet mellan myndigheter. Att somaliska kvinnor har särbehandlats av myndigheter är den huvudsakliga orsaken till varför kvinnornas ogiltiga frånvaro har varit hög och i sin tur skapat problem med medfinansieringen. På så vis menar dessa respondenter att samarbetet mellan myndigheter inte har fungerat då kvinnorna har tillåtits att gå på SFI utan att göra framsteg.

Den största bromsklossen finns i vår egen organisation. Heltidskravet är en förutsättning för försörjningsstödet och finns i övriga åtgärdsprogram, bland annat i SFI. Men i dessa har man sakta men säkert sänkt kraven för kvinnorna för vad man tror att de klarar av. Även om kvinnorna endast närvarar tre timmar per dag på SFI så räknas eget arbete in. Därmed är inte heltidskravet i ESF-projekten orimligt utan kraven borde ha ställts tidigare i andra program. Utvecklingsledare, Östra Göteborg

Problemet är att vi myndigheter runtomkring inte samarbetar. Kvinnorna anpassar sig fort efter kraven men kanske inte gillar det just då. (...) Problemet är att socialtjänsten och SFI har sett igenom fingrarna gällande denna grupp. Socialtjänsten har gett upp mycket och låter därför kvinnorna gå på SFI länge och låtsas att kvinnorna gör framsteg även om de inte gör det. Projektledare

Att medfinansieringssystemet förutsätter ett samarbete mellan myndigheter och aktörer som tillsammans fattar beslut och en hög närvaro bland deltagarna, tolkar jag som ett tydligt fall av flernivåstyrelse. Denna styrningsform är relativt ny och utmanar tidigare strukturer i projektverksamheter. Därmed visar dilemmat med heltidskravet och det dåligt fungerade samarbetet mellan aktörerna att styrningsformen i ESF-projektet inte har nått ett fullt lyckat samarbete. Detta gäller i synnerhet när samarbetet innan projektet inte var etablerat tidigare då somaliska kvinnor ofta särbehandlades. Därmed finns det skäl att tro att flernivåstyrelsen i ESF-projektet kan ses om en orsak till medfinansieringssystemets svårigheter.

Arbetsätt, rekrytering, omorganisering och informationsbrist

Ett annat viktigt hinder som har uppstått i projektet och som nämns i utvärderingen är projektets svårigheter att hitta ett gemensamt arbetsätt (Sennemark, 2012: 12). Projektledarna menade att det var svårt, särskilt i början, att hitta ett gemensamt arbetsätt. Skälet till detta var att personalen var för första gången delaktiga i att ha hand om ett ESF-projekt. Dessutom hade personalen olika bakgrundskunskaper och olika arbetsätt. Därför tog det tid innan personalen hittade ett gemensamt arbetsätt för att kunna hantera kvinnorna, vilket utvärderingen också visar på (Sennemark, 2012: 13).

För oss projektpersonal var det första gången vi var delaktiga i att ha hand om ett ESF-projekt. (...) Alla i personalen hade olika arbetsätt och det tog lite tid innan vi i personalen hittade ett gemensamt arbetsätt då vi för första gången arbetade med enbart somaliska kvinnor. (...) Idag fungerar det bättre med kvinnorna eftersom vi i personalgruppen är med trygga med varandra och har ett bättre samarbete i hur vi ska hantera dem. Projektledare

Utvecklingsledaren, socialsekreteraren och en projektledare menar dessutom att en annan orsak till varför det tog tid innan ett gemensamt arbetsätt upprättades var att den omorganisering som ägde rum i Göteborgs stad år 2010 omplacerade tjänstemän så att ny personal tillsattes i Kvinnokraft som inte hade lika mycket kunskap om projektet. Även utvärderingen påpekar detta (Sennemark, 2012: 6).

Förutom att omorganiseringen medförde en omplacering av projektpersonal, tror socialsekreteraren och en av projektledarna att omorganiseringen dessutom har påverkat rekryteringen av deltagare. Skälet till detta, menar de, är att rekryteringen från Socialkontoret i Angered har sjunkit då Socialkontoret genomgår en omorganisering. Däremot tror inte projektägaren och enhetschefen för Socialkontoret i Östra Göteborg att den sjunkande

rekryteringen beror på omorganiseringen. De menar istället att den låga rekryteringen orsakas av Socialkontorets arbetssätt och det faktum att Socialkontoret i Angered är mycket större och har hand om fler fall. Utredningsassistenten menar dock att både omorganiseringen och arbetssättet påverkar rekryteringen.

Skillnaden mellan vårt socialkontor och socialkontoret i Angered är att vi har en ”SFI-grupp” där tre handläggare aktivt jobbar med avbrottade fall, alltså människor som har avbrottats på SFI. (...) Däremot tror jag att i Angered ligger somaliska kvinnor bland de som läser SFI hos utredningsassistenter som har en stor mapp med SFI-fall och endast följer deras närvaro och frånvaro för att bevilja stöd. (...) De har varken kompetensen eller uppdraget och det tror jag påverkar att Angered inte skickar kvinnor då de inte prioriteras. Enhetschef i Socialkontoret, Östra Göteborg

Jag som utredningsassistent har hand om ärenden som skall vara lättare, mer självgående. Jag har mer än dubbelt så många ärenden som en socialsekreterare och kan därför inte arbeta så ingående/djupgående med mina ärenden. (...) Vi har nu ett stort socialkontor och besluten skall gå igenom flera nivåer vilket även nu försvårar informationen. Vi är inte indelade i olika fack utan alla socialsekreterare och utredningsassistenter arbetar med allt. Därför är det viktigt med påminnelse på våra möten som exempelvis utförarenheten som kommer 1 gång i månaden och berättar om sina verksamheter. Omorganisationen har inte lagts sig ännu, vi fortsätter att jobba med hur vi skall få ett gemensamt arbetssätt. Utredningsassistent, Socialkontor i Angered

Utifrån Forsells, Freds och Halls (2011, s.21) teori om att problem uppstår i organisationslogiken då stora organisationer verkar ovilliga att ta till sig nya sätt att arbeta där den horisontella samverkan i projektet inte utmanar myndighetens vertikala styrningslogik, tolkar jag som att teorin stämmer. Socialkontoret i Angered har hand om många somaliska kvinnor men ändå har rekryteringen till Kvinnokraft sjunkit. Att dessutom besluten fattas i en lång kedja och att rekryteringen sker av såväl utredningsassistenter som socialsekreterare visar på att arbetssättet inte är anpassat inom denna stora myndighet så att projektets horisontella samverkan inte förmår utmana myndighetens vertikala styrningslogik.

Den nya horisontella verksamhetslogiken som projektverksamheter finansierade av Europeiska Socialfonden förespråkar ställer till det för projektet och kan förstås i ljuset av flernivåstyrelse. Nätverksstyrningen mellan involverade aktörer är vad projektet grundar sig på. Precis som flernivåstyrelse förespråkar, krävs en styrning av olika aktörer på olika nivåer. Detta begränsas i projektet då projektets horisontella logik inte fungerar för den ena remitterande

myndigheten, Socialkontoret i Angered, vilket i sin tur påverkar medfinansieringen genom att rekryteringen av deltagare sjunker. Därmed finns det skäl att tro att flernivåstyrelsen kan ses som en orsak till problemet till följd av att ESF-projektets uppbyggnad är grundad på flernivåstyrelsen.

Informationsbrist

Informationen mellan aktörer har visat sig spela roll genom litteraturgenomgången. Däremot diskuterades inte detta av respondenterna. Respondenterna nämnde enbart att informationsflödet mellan de involverade aktörerna fungerade bra. Dessutom nämndes inget om remitterande myndigheters brist på kännedom om projekt, vilket Thörnquist (2011, s.26) menade kunde påverka rekryteringen.

Sammanfattning

Enligt intervjuade nyckelaktörer har Kvinnokraft bromsats av hinder som har uppstått i projektets uppbyggnad. ESF-projektets inbyggda heltidskrav har ställt krav på såväl projektpersonal som på deltagare. Deltagare har gjort motstånd på att delta i ett heltidsprojekt och projektpersonal har fokuserat på att skaffa deltagare för att få ihop medfinansieringen. Därmed har integrationen av kvinnorna bromsats till följd av medfinansieringssystemet. Andra hinder har uppstått i samband med personalens samarbete och skilda arbetssätt till följd av omorganisering och att projektpersonalen för första gången höll i ett ESF-projekt. Omorganiseringen och skilda arbetssätt påverkade även remitterande myndigheters arbete som begränsade rekryteringen av deltagare till Kvinnokraft. Utifrån ett perspektiv baserat på flernivåstyrelsen är det tydligt att de flesta hinder har orsakats av den struktur som flernivåstyrelsen förespråkar för, nämligen nätverkstyrning mellan flera aktörer på olika nivåer. Denna struktur, som är påtaglig i ESF-projekt har utmanat myndigheters klassiska beslutsprocesser och kräver ett etablerat samarbete mellan aktörer, som tidigare inte fanns. På så vis kan flernivåstyrelsen appliceras för att förklara orsakerna av projekthinder i ett bredare perspektiv.

6. Slutsatser och diskussion

6.1 Slutsats

6.1.1 Vilka integrations- och projekthinder är påtagliga i projektet Kvinnokraft enligt nyckelaktörers uppfattningar?

Sammanfattningsvis har Kvinnokraft präglats av många hinder på olika nivåer, visar respondenternas svar på. Förutom följande individuella integrationshinder; kvinnornas utbildningsnivå, analfabetism, hälsoproblem, motivation, misstro mot myndighet, har även gruppdynamiken bland den homogena gruppen påverkat projektet negativt och bromsat kvinnornas integration. Dessa hinder har säkerställt den tidigare forskningen som studien grundar sig på där dessa hinder redogörs. De visar på giltighet eftersom de diskuterades av flera aktörer med nära kontakt till projektet och kvinnorna. Dessutom tolkade jag giltigheten efter aktörernas egen tolkning och betoning av vilka hinder som spelar roll. Till skillnad från den tidigare forskningen visade däremot inte min studie på att respondenternas ”tid i landet” var av betydelse i projektet. Däremot visade litteraturgenomgången på att faktorn har betydelse för somalier integration i samhället och kanske därför inte kan appliceras på ett enskilt projekt som Kvinnokraft.

Utifrån ett intersektionellt perspektiv har jag tolkat respondenternas svar och uppfattningar. Under intervjuerna hade respondenterna tydliga uppfattningar och föreställningar om de somaliska kvinnorna då tjänstemännen ofta refererade till en gränsdragning mellan ”vi” och ”dem” för att förklara ovan nämnda hinder. Detta tolkar jag som att respondenternas uppfattningar och föreställningar bidrar till att återskapa kvinnornas ställning i samhället. Skälet till detta är att flera tjänstemän är delaktiga i att utforma välfärdstjänster för dessa kvinnor och anpassar därmed sådana tjänster efter vad de tror att kvinnorna behöver och klarar av. Innan projektet var en utbredd okunskap påtaglig bland tjänstemän, diskuterar respondenterna. Denna okunskap har legat till grund för utformningen av välfärdstjänster som inte stämmer överrens med av kvinnorna egentligen behöver. Jag tolkar det som om att utbredda föreställningar och okunskaper hos tjänstemän om somaliska kvinnor bidrar till att återskapa kvinnornas underlägsna ställning i samhället. På så vis kan intersektionaliteten visa på att ett integrationshinder återfinns i tjänstemännens föreställningar och uppfattningar. Jag drar därmed slutsatsen att olika integrationshinder har varit påtagliga i projektet utifrån nyckelaktörernas åsikter som i sig också utgör ett hinder då aktörernas uppfattningar återskapar kvinnornas roll i samhället. Detta utgör mitt vetenskapliga bidrag.

De hinder som har uppstått i samband med *projektets uppbyggnad* var: medfinansieringssystemet, rekryteringen och arbetssättet. Dessa tre hinder menade respondenterna är tätt sammanlänkade och visar på hög trovärdighet eftersom de flesta respondenterna talade om dem och visar på att dessa nämnda hinder i såväl litteraturgenomgången som i utvärderingen stämmer. Medfinansieringssystemets uppbyggnad innebar ett hinder i projektet för det baserades på att deltagarna skulle gå heltid i projektet, vilket de inte ville. Detta ledde i sin tur till att rekryteringen var svår att få ihop då de somaliska kvinnorna inte ville närvara heltid i ett projekt, vilket medförde att medfinansieringen sjönk. Även arbetssättet i projektpersonalen och Socialkontoret i Angered sågs som ett hinder, vilket inte diskuterades i utvärderingen eller den tidigare forskningen. För projektpersonalen tog det tid innan ett gemensamt arbetssätt upprättades för att hantera kvinnorna. Rekryteringen från Socialkontoret i Angered påverkades av att ett gemensamt arbetssätt i det stora Socialkontoret har varit svårt att etableras för att kunna effektivisera rekryteringen. Ett hinder som däremot inte nämns är informationsbrist, vilket litteraturgenomgången påpekade. Respondenterna ansåg att informationsflödet mellan aktörer fungerar väl. På så vis drar jag slutsatsen att Kvinnokraft har präglats av flertalet projekthinder som är förenliga med litteraturgenomgången.

6.1.2 Vilka är orsakerna till dessa hinder enligt nyckelaktörerna?

Orsakerna till de individuella integrationshindrena; kvinnornas utbildningsnivå, analfabetism, hälsoproblem, motivation, misstro mot myndighet och gruppdynamiken beror på en bred okunskap som fanns hos tjänstemännen innan projektstart. Okunskapen bidrog till att ovan nämnda hinder och egenskaper var underskattade, menar respondenterna. Den bristande motivation som var påtaglig bland deltagarna orsakades även av de sociala faktorerna; bidragsnivån och arbetsmarknaden, menade respondenterna. Dessa två sociala faktorer bidrog till att kvinnorna hellre ville vara hemma och inte sträva efter ett arbete dels på grund av att bidraget var tillräckligt högt för dem och dels för att den hårt konkurrerade arbetsmarknaden begränsade kvinnornas vilja att utvecklas och konkurrera på arbetsmarknaden. Utifrån min tolkning om att intesektionalitet kan ses som ett hinder, menar jag även att det kan ses som en orsak till integrationshinder. Att tjänstemännen innan projektet hade felaktiga föreställningar om kvinnorna, som grundar sig på en tidigare okunskap, är en ledande orsak till varför nämnda integrationshinder var underskattade. Förutom att uppfattningar vilade på en okunskap berodde de också på tjänstemännens egna föreställningar om kvinnorna. Därmed

finns det skäl att tro att en utbredd okunskap i samband med egna föreställningar återskapar och formar kvinnornas ställningar i samhället.

Orsakerna till de hinder som uppstår i projektets uppbyggnad varierar, menar respondenterna. Att medfinansieringssystemet ses som ett hinder av de flesta respondenterna, beror på medfinansieringssystemets inbyggda heltidskrav som är orimligt att ställa för individer som står långt från arbetsmarknaden, menar respondenterna. Andra respondenter menar däremot att medfinansieringssystemet i sig inte kan ses som ett hinder. Att heltidskravet inte har ställts tidigare på dessa individer ses som ett hinder men också som en orsak till varför medfinansieringssystemet uppfattas som ett hinder, menar dessa respondenter. Dessutom har tjänstemännens olika arbetssätt och en låg grad av rekrytering fungerat som hinder i projektet. Detta beror på att personalen i såväl projektet som i den remitterande myndigheten, Socialkontoret i Angered, har haft olika bakgrundskunskaper så att gemensamma arbetssätt har varit svåra att hitta, menar vissa respondenter. Vissa andra respondenter menar dessutom att omorganiseringen i Göteborgs stad år 2010 försvårade såväl rekryteringen av deltagare till projektet som tjänstemännens möjligheter att upprätta ett gemensamt arbetssätt. En del åsikter visar därmed att det finns skäl att tro att omorganiseringen kan ha påverkat projektet och integrationen av kvinnorna. Detta ingår dock inte i litteraturgenomgången men har nämnts i utvärderingen.

Utifrån ett bredare perspektiv kan flernivåstyre ses som källan till projekthinder, menar jag. Maktförskjutningar och nya samarbetsforum som förutsätter att flera aktörer samverkar utgör grunden i flernivåstyre och är påtagligt i detta ESF-projekt som där flera aktörer samarbetar. Däremot har flernivåstyret i ESF-projektet inte lyckats hitta en optimal lösning då myndigheternas horisontella samverkan i projektet inte utmanar myndigheternas vertikala styrningslogik. På så vis finns det skäl att tro att projekthinder har uppstått till följd av att flernivåstyre inte har uppnått sin optimala form än. Skälet till detta är att styrningsformen är relativt nytt i de lokala projektverksamheterna. Myndigheter har ännu inte lyckats anpassa sitt arbetssätt till ESF-projektens styrningslogik. Därmed drar jag slutsatsen att de olika projekthinder som har diskuterats av projektets nyckelaktörer har olika trovärdighet men kan förklaras utifrån ett bredare perspektiv där flernivåstyret i ESF-projektets uppbyggnad leder till en del problematik på lokal nivå, såväl inom myndigheter som mellan myndigheter. Även detta är mitt vetenskapliga bidrag eftersom projekthinder inte har diskuterats utifrån flernivåstyre tidigare.

6.2 Diskussion

Under intervjuerna diskuterades många hinder och orsaker. Att redovisa dessa på ett bra sätt och få fram det mesta har varit svårt, framförallt när respondenterna diskuterade ämnena i olika ordning och betonade vissa saker mer än andra.

Studien visade således på att många hinder, både i integrationen och i projektet, har varit påtagliga och på olika sätt begränsat projektets utveckling och kvinnornas integration. Olika dimensioner visar på att hinder uppstår och orsakas i ett större perspektiv. Studien har således bidragit till en ökad förståelse om hur integrationen av dessa somaliska kvinnors integration har sett ut och vad som har bromsat integrationen. På så vis har jag gett en god insikt i hur ett komplext problem gestaltar sig i dagens mångkulturella och europeiska Sverige.

6.3 Vidare forskning

Med tanke på att jag har sammanställt olika integrations- och projekthinder i Kvinnokraft utifrån olika teorier och tidigare forskning skulle det vara intressant att undersöka om mitt teoretiska ramverk går att appliceras på andra ESF-projekt. Dessutom hade det varit intressant att studera liknande fall utifrån teorierna intersektionalitet och flernivåstyre eftersom de visade sig kunna ge en helhetsbild för integrations och projekthinder i min studie. Det hade även varit intressant att utöver olika nyckelaktörer från involverade myndigheter och organisationer, även studera deltagarperspektivet för att se vilka hinder och svårigheter deltagarna upplever.

7. Sammanfattning

Idag utgör somaliska kvinnor den samhällsgrupp som står längst bort från samhället och arbetsmarknaden i Sverige. Varför denna grupp har misslyckats med att integreras finns det inte mycket forskning om, trots att integrationsmisslyckandet av somaliska kvinnor ökar. I samband med en ökad somalisk anhöriginvandring bedöms somaliska kvinnors integration i Göteborg försämrats ännu mer. Därmed är det ytterst relevant att undersöka integrationen av somaliska kvinnornas integration för att öka kunskapen om deras situation. Denna studie avser därför att studera det enda ESF-projekt som riktar sig till enbart somaliska kvinnor i Göteborg. Projektet heter Kvinnokraft. På så vis syftar studien till att öka kunskapen om somaliska kvinnor genom att undersöka vilka hinder och orsakerna till dessa hinder är påtagliga i projektet. Mer specifikt studeras integrationshinder i samband med kvinnornas påtagliga integrationsmisslyckande samt projekthinder eftersom ESF-projekt har en annorlunda struktur än andra projekt. Utifrån mitt teoretiska ramverk som har baserats på relevant tidigare forskning och på teorierna intersektionalitet och flernivåstyre, skapades en intervjuguide och ett analyschema för att analysera åtta nyckelaktörers uppfattningar och åsikter om projektet Kvinnokraft. Respondenternas svar visade på en mängd olika hinder och orsaker på olika nivåer. Dessa hinder och orsaker kunde delas in i individuella, sociala och institutionella faktorer då hinder kopplades till individernas egenskaper, samhällets strukturer och projektets uppbyggnad. Respondenternas svar analyserade jag i ljuset av intersektionalitet och flernivåstyre och tolkade det som om att utforskade orsaker var påtagliga till följd av dessa två perspektiv. Intersektionalitet visade på att kvinnornas ojämlikhet i samhället återskapades av tjänstemännens uppfattningar och föreställningar om kvinnorna som hade uppstått på grund av en bred okunskap vilket försvårade kvinnornas integration. Flernivåstyre visade att hinder och orsaker i projektets struktur och mellan aktörerna kunde förklaras med flernivåstyre som ligger till grunden för ESF-projektets uppbyggnad. På så vis bidrog studien till att öka förståelsen kring integrationen av somaliska kvinnor genom att lyfta fram projektets hinder och orsaker på olika nivåer.

8. Käll- & litteraturförteckning

8.1 Tryckta källor

Litteratur

Carlson, Benny, Magnusson, Carin & Rönqvist, Sofia (2012). *Somalier på arbetsmarknaden – har Sverige något att lära?* Stockholm: Statsrådsberedningen.

de los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet – Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber AB.

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Nordstedts juridik.

Forssell, Rebecka, Fred, Mats & Hall, Patrik(2011). *Effekter av projektifiering- förändring eller konservering? En studie av Malmö Stads projektverksamheter*. Malmö: Malmö högskola. Tillgänglig:

<http://dspace.mah.se/dspace/bitstream/handle/2043/12842/Forssell%20Fred%20Hall.pdf;jsessionid=FEBD8954748BDA09CE2B17350247BAEE?sequence=2>

Hooghe, Liesbet & Marks, Gary (2001). *Multi-Level Governance and European Integration*, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Jönsson, Christer (2010). "Organisering och förvaltning i globaliseringens tid", i B. Rothstein (Red.), *Politik som organisation – förvaltningspolitikens grundproblem* (s.50-53). Stockholm: SNS Förlag.

Lundin, Martin(2008). *Kommunerna och arbetsmarknadspolitiken* (2008:13). Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.

Olli Segendorf, Åsa & Teljosuo, Tommi (2011). *Sysselsättning för invandrare – en ESO-rapport om arbetsmarknadsintegration* (2011:5). Stockholm: Finansdepartementet.

Pierre, Jon (2010). "Decentralisering, governance och institutionell förändring", i B. Rothstein (Red.), *Politik som organisation - förvaltningspolitikens grundproblem* (s.262-263) Stockholm: SNS Förlag.

Sennemark, Eva (2012). *Lärande utvärdering av Projekt Kvinnokraft- Delrapport 1*. Göteborg: Contextio Ethnographic. Tillgänglig:

<http://www.esf.se/PageFiles/2766698/Utv%C3%A4rdering%20Delrapport%201%20Kvinnokraft.pdf>

Svenska ESF-rådet (2007). *Nationellt strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning(ESF) 2007-2013*. Stockholm: Svenska ESF-rådet. Tillgänglig:

<http://www.esf.se/Documents/ESF%20i%20EU/Introsida/Socialfondsprogrammet%202007-2013.pdf>

Thörnquist, Annette (2011a). *I utkanten av arbetets marknad* (Temagruppen integration i arbetslivet, 2011:3). Linköping: Linköpings universitet.

Thörnquist, Annette (2011b). *Arbete och integration* (Temagruppen integration i arbetslivet, 2011:6). Linköping: Linköpings universitet.

8.2 Otryckta källor

Internet

Europeiska Socialfonden (2012a), *EU Employment and Social Situation Quarterly Review- September 2012*. Hämtad: 2012-12-11, från

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=113&newsId=1668&furtherNews=yes>

Europeiska Socialfonden(2012b), *Europeiska socialfonden i Sverige, 2007-2013*. Hämtad: 2012-11-17, från

<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=396&langId=sv>

Hermansson, Ralph(2012). "Sverige tar emot flest somalier i Europa". *Riksdag & Departement*. Hämtad: 2012-12-11,

<http://rod.se/sverige-tar-emot-flest-somalier-i-europa>

Lönner, Kristian(Producent).(2012, 30 oktober). *Organisationen för anhöriginvandring inte klar* [Podcast]. Hämtad från

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=5329381>

Statistiska centralbyrån (2009). *Statistiken innehåller positiva tendenser*. Hämtad: 2012-11-25, från

http://www.scb.se/Pages/PressRelease_282619.aspx

Svenska ESF-rådet (2011). *Kvinnokraft*. Hämtad 2012-11-23, från

<http://www.esf.se/sv/Projektbank/Behallare-for-projekt/Vastsverige/Kvinnokraft1/>

Intervjuer

Stygruppsmedlem och utvecklingsledare för EU- och internationella frågor i stadsdelsförvaltningen Östra Göteborg.

Datum: 2012-11-19 kl.13.00

Projektledare i Kvinnokraft.

Datum: 2012-11-22 kl. 10.00

Projektledare och tidigare lärare i Kvinnokraft.

Datum: 2012-11-22 kl.10.00

ESF-samordnare för Kvinnokraft.

Datum: 2012-11-27 kl.13.00

Socialsekreterare på Socialkontoret i Östra Göteborg.

Datum: 2012-11-29 kl. 08.15

Stygruppsmedlem och enhetschef på Socialkontoret i Östra Göteborg.

Datum: 2012-12-13 kl. 15.00

Utredningsassistent på Socialkontoret i Angered.

Datum: 2012-12-19 kl. 15.00

Projektägare för Kvinnokraft och enhetschef på Arbetsforum i Östra Göteborg.

Datum: 2013-01-04

8.3 Bilaga 1. Intervjuinbjudan via mejl

Hej!

Mitt namn är Aldina Radoncic och jag studerar Europaprogrammet på Göteborgs universitet. För närvarande skriver jag min kandidatuppsats om EU-projekt i Östra Göteborg med fokus på projektet ”Kvinnokraft”.

Jag har varit i kontakt med utvecklingsledaren för EU-frågor i Östra Göteborg och hon bad mig kontakta dig för mer information. Därmed undrar jag om du möjligtvis skulle kunna ställa upp på en kort intervju?

Med Vänliga Hälsningar

Aldina Radoncic

8.4 Bilaga 2. Intervjuguide

Namn:

Bakgrundsfrågor (uppvärmning)

- Vad arbetar du som?
- Vad är din roll i projektet?
- Hur tycker du att kvinnokraft har fungerat hittills?

Individuella och sociala faktorer

- Hur länge har de flesta deltagarna levt i Sverige?
- Har du upplevt att det har spelat någon roll för projektet?
- Har några svårigheter i projektet uppstått i samband med deltagarnas utbildningsnivå tycker du?
 - På vilket sätt?
- Hur har det varit med deltagarnas hälsa och hälsoproblem?
- Har det påverkat projektet på något sätt?
- Har du upplevt en ovilja och brist på motivation från deltagarna?
 - Vad kan det bero på tror du?
- Tror du att bidragsnivån har påverkat kvinnornas inställning?
- Hur tycker du att den homogena gruppen i projektet har fungerat?
- Har dagens arbetsmarknadssituation påverkat projektet eller individerna på något sätt?
- Har ni lyckats skapa en bra relation till kvinnorna?
- Visade kvinnorna någon misstro mot er personligen eller som myndigheter tycker du?
- Har du upplevt att någon egenskap hos deltagarna har påverkat projektet eller att föreställningar hos tjänstemän om sådana har funnits? Om ex. kön, kultur, religion?
 - På vilket sätt?

Institutionella faktorer

- Anser att du medfinansieringssystemet har inneburit några svårigheter i projektet?
 - På vilket sätt?
- Hur tycker du att samarbetet och informationsutbytet mellan er och övriga aktörer i Kvinnokraft fungerar?
 - Har det uppstått någon problematik kring det?
- Arbetar aktörer, myndigheter eller personal på olika sätt?
 - Har ett gemensamt arbetssätt skaffats?
 - Har detta påverkat projektet?
- Anser du att rekryteringen av deltagare har fungerat väl?

Övrigt

- Tycker du att målsättningen har uppnåtts?
- Upplever du överlag att några svårigheter eller något oväntat inträffade i projektet?

- Sammanfattningsvis vilket/vilka hinder tycker du har uppstått och finns det någon ledande bromskloss i projektet?
 - Vad beror det på?

Detta var mina frågor. Är det något du har tänkt på eller vill lägga till?